

โครงการพัฒนาบทเรียนออนไลน์และสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาบาลี

สมาส

นามศัพท์ ตั้งแต่ ๒ บทขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า สมาส เช่น
 รมัญญ ปุตุโต ย่อเป็น ราชปุตุโต (บุตรของพระราชา, ราชบุตร)
 กฐินสุส ทุสสุส ย่อเป็น กฐินทุสสุส (ผ้าเพื่อกฐิน)
 คาม คโต ย่อเป็น คามคโต (ไปแล้วสู่บ้าน)

เหมือนคำสมาสในภาษาไทย เช่น

อย่าทำซึ่งบาป	ย่อเป็นสมาสว่า	อย่าทำบาป
นายให้รางวัลแก่ป่าว	ย่อเป็นสมาสว่า	นายให้รางวัลป่าว
สมุดของใคร	ย่อเป็นสมาสว่า	สมุดใคร
สัตว์เกิดในน้ำ	ย่อเป็นสมาสว่า	สัตว์น้ำ

ประเภทบทที่นำมาย่อเป็นสมาส

อุปสรรค+นาม	เช่น	อุปนคร (อุป+นคร)
นิบาต+นาม	เช่น	ปัจฉิมกต (ปัจฉิม+กต)
คุณนาม+นามนาม	เช่น	มหาปุริโส (มหันต+ปุริส)
นามนาม+คุณนาม	เช่น	คามคโต (คาม+คต)
คุณนาม+นามนาม	เช่น	อากาศสมโณ (อากาศ+สมณ)
นามนาม+นามนาม	เช่น	ปตตจิวรี (ปตต+จิวรี)

สนธิกับสมาส

สนธิ คือ ๑. การย่ออักษรเข้ากับอักษร
 เช่น จตุตาโรเม (จตุตาโร+อิเม)
 ๒. แยกแปล เช่น จตุตาโร อิเม
 ๓. ความหมายคงเดิม เช่น ๔ เหล่านี้

สมาส คือ ๑. ย่อทั้งศัพท์ ทั้งเนื้อความ
 เช่น รมัญญ ปุตุโต ราชปุตุโต
 (ราชบุตร)
 ๒. ย่อศัพท์อย่างเดียว
 เช่น ปตุโต จ จิวรมจ ปตตจิวรี
 (บาตรและจิวรี)
 ๓. ไม่แยกแปลเหมือนสนธิ

ประโยชน์ของสมาส

เมื่อมาถึงประโยชน์แล้ว ก็คือ ทำถ้อยคำให้สละสลวย พุดน้อยแต่จุกเนื้อความได้มาก เป็นประโยชน์ในการแต่งฉันท์กาพย์กลอน สมาสเปรียบเหมือนเครื่องอัด เครื่องรีดผ้า ทำให้ผ้าเรียบร้อยนำ นุ่งห่ม ฉะนั้น

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงแปลเป็นภาษาไทย

ราชคหนครสุมิ หิ ราชคหเสฏฐิโน เคเห อหิวาตกโรโค อุปปชชติ ฯ ตสุมิ อุปปนเน, มก
ชิก อาที กตฺวา ยาว คาโว ปมตฺริจฺฉานคตา มรฺนฺติ, ตโต ทาสกมฺมกรา, สพุพฺพจฺฉา เคหสามิกา;
ตสฺมา โส โรโค สพุพฺพจฺฉา เสฏฐิณฺจ ภาริยณฺจ คณฺหิ ฯ